

Знайти місто-побратима

Коротка інструкція для органів
місцевого самоврядування

Зміст

- 03 Як можуть допомогти міста-побратими?
- 05 Організаційна підготовка
- 08 Практична підготовка
- 10 Пошук міста-побратима
- 15 Договір про партнерство та співробітництво

Як можуть допомогти міста-побратими?

Відбудова постраждалих від воєнних дій громад – один із найбільших гуманітарних викликів, який доведеться розв'язати Україні найближчим часом. Частину ресурсів для допомоги залучають і розподіляють органи центральної влади. Проте громади мають можливості та інструменти для того, щоб залучати міжнародну підтримку самостійно.

Одним із дієвих механізмів є міжнародне співробітництво з розвиненими демократичними державами на рівні органів місцевого самоврядування (ОМС). Йдеться про партнерства з містами-побратимами та їх залучення у відбудову українських громад.

«Міста-побратими» (англ. "twin cities" або "sister cities")

як явище з'явилися після Другої світової війни як спосіб допомогти постраждалим європейським містам у відбудові. Чимало українських міст мають значну мережу міст-побратимів, яка залишилась у спадок ще з радянських часів.

Міністерство розвитку громад та територій України проаналізувало *інформацію* ² щодо 718 українських територіальних громад (ТГ) та встановило, що вони мають 1279 партнерств із громадами різних країн. Найбільше партнерів мають великі міста або територіальні громади в прикордонних областях.

Проте далеко не всі з них користуються можливостями, які ця мережа відкриває. Чимало партнерств мають лише декларативний характер. У той же час, побратимські відносини можуть допомогти розвинути туризм, встановити нові економічні або культурні зв'язки, посилити євроінтеграційні процеси в регіонах та зміцнити міжнародні зв'язки українських громад. А в умовах війни – залучити ресурси для післявоєнної відбудови громад або гуманітарної підтримки внутрішньо переміщених осіб (ВПО).

Громадська організація “Transparent Cities” *підрахувала* 📊, що 50 досліджуваних міст України отримали допомогу від міст-побратимів 147 разів від початку повномасштабного вторгнення. Найчастіше громадам допомагали міста-побратими з Польщі, Німеччини та Литви. Йдеться як про надання гуманітарної допомоги (надсилання продуктів, медикаментів чи спецтехніки для відбудови), так і про більш глобальні проекти співпраці (зокрема, участь у спільних інфраструктурних проєктах). Наприклад, польське місто Катовіце надає підтримку своєму місту-побратиму Бучі у створенні сучасного технопарку “*Bucha Techno Garden*” 📊.

Укласти угоду про побратимство та отримувати міжнародну допомогу можуть не лише великі міста. Наприклад, Овруцька міська територіальна громада (близько 37 тисяч мешканців) уклала *угоду про партнерство* 📊 з польською гміною Цедри-Вельке (близько 7 тисяч мешканців). У рамках цього партнерства українська громада вже отримала пожежний автомобіль у подарунок від польського міста. А Слобожанська селищна територіальна громада (близько 27 тисяч мешканців) у жовтні підписала *4-сторонню угоду* 📊 про співпрацю з муніципалітетами Адажі (Латвія), Душеті (Грузія) та Шакайського району (Литва).

Крім того, значна кількість європейських муніципалітетів готова підтримувати післявоєнну відбудову українських громад не лише в рамках побратимських стосунків. Для прикладу, Асоціація європейських міст “Eurocities” ще в серпні 2022 року підписала *меморандум* 📊, який передбачає співпрацю 200 міст Європи для реалізації проєктів реконструкції українських міст. Зокрема, в грудні 2022 року європейські муніципалітети надіслали українським містам генератори в рамках кампанії “Генератори надії”.

У цій короткій інструкції ви знайдете поради про те, як знайти місто-побратима для вашої громади та що потрібно зробити, щоб ефективно залучати міжнародну підтримку.

Організаційна підготовка

Крок 1. Створіть координаційний штаб

Пошук допомоги для постраждалої громади – це тривалий процес, який потребує системної роботи. Жодна організація та жодне місто-побратим не зможе покрити всі потреби самостійно. Тому необхідно мати працівників у структурі виконавчого органу місцевої ради, які на постійній основі будуть займатись пошуком міжнародних партнерств, надсиланням офіційних листів і запитів, інформуванням про проблеми громади, фандрейзингом, оформленням відповідної документації та звітності тощо. Ці працівники мають володіти необхідними компетенціями – англійською мовою або мовою вашого міста-партнера, бути фахівцями в юридичних та економічних аспектах міжнародної співпраці, вміти моніторити відповідні можливості тощо.

Діяльність таких штабів має бути максимально прозорою. Наприклад, працівники можуть регулярно звітувати про результати своєї роботи на сторінках громади в соцмережах. Це стимулює довірливіше ставлення до вас від потенційних донорів чи партнерів. Деякі міста, наприклад, Дрогобич і Житомир, реєструють свої штаби за кордоном, щоб спростити надання допомоги від іноземних партнерів.

Крок 2. Відкрийте банківський рахунок та утворіть цільовий фонд

Якщо ваша громада розраховує отримати міжнародну фінансову допомогу, вам необхідно відкрити рахунок в установах банків, оскільки Казначейство не має валютних рахунків для зарахування міжнародної допомоги. Після зарахування коштів на рахунок громади, місцева рада подає до банку заяву на продаж іноземної валюти. Банк продає валюту за комерційним курсом станом на час проведення операції.

Кошти від продажу валюти в гривні зараховують до місцевого бюджету громади, до якого ОМС вносить зміни із визначенням напрямів видатків. Аби ці кошти надалі можна було використовувати, місцева рада утворює цільовий фонд та скеровує кошти на визначені нею напрями. І вже після ОМС звітує за використання цих коштів у громаді.

Детальнішу інформацію про порядок отримання міжнародної фінансової допомоги та зразок договору про надання благодійної допомоги від громад з-за кордону ви можете знайти [у цій довідці](#) від Мінрегіону.

Крок 3. Інвентаризуйте витрати громади

Ваш потенційний міжнародний донор запитуватиме у вас перелік техніки та ресурсів, яких громада потребує для відбудови. Чим конкретнішим буде такий перелік, тим більше шансів отримати необхідну допомогу. Для цього важливо налагодити процес інвентаризації витрат громади, за який відповідає виконавчий орган місцевої ради.

Місьцеве самоврядування деокупованих громад, про які ми записували подкаст [“Один одному”](#) , рекомендує максимально деталізувати перелік потреб. Якщо вам потрібні інструменти, вкажіть, які саме та в якій кількості. Якщо транспорт, то наведіть технічні характеристики. Це збільшить шанси, що громада, до якої ви звернулися за допомогою, відгукнеться на прохання.

Практична підготовка

Крок 1. Визначте, що громада може запропонувати партнерам

Очевидно, що в умовах активних бойових дій українські міста радше шукають допомоги, ніж пропонують її партнерам. Проте для довготривалого партнерства ваша громада має знати, що вона може запропонувати своїм партнерам у відповідь.

Це не обов'язково має бути матеріальна допомога. Подумайте, в якій саме сфері ви як орган місцевого самоврядування маєте досвід ефективного врядування. Наприклад, громада може поділитись своїм досвідом втілення адміністративної, освітньої чи медичної реформи, досвідом кризового менеджменту, залученням громадян до процесу ухвалення рішень у громаді, може проводити культурні заходи у місті-побратимі або запропонувати можливості для інвестицій. Це можуть бути різні пропозиції з вашого боку, головне – забезпечити двосторонність цього партнерства.

Крок 2. Визначте напрями потенційної співпраці

Навіть якщо громада має значний перелік потреб, важливо визначити конкретний напрям, який найбільше потребує співпраці або допомоги. Це може бути, наприклад, надання гуманітарної допомоги ВПО в громаді, відбудова пошкодженої інфраструктури, забезпечення необхідного матеріально-технічного обладнання, співпраця щодо модернізації благоустрою чи розвитку системи утилізації сміття або інші напрями.

Напрямок співпраці може бути пов'язаний зі стратегією розвитку вашої громади або її найбільш нагальними потребами. У рамках цього напрямку слід також попередньо визначити перелік конкретних заходів, які ви готові провести разом зі своїм містом-побратимом. Наприклад, поїздки для обміну досвідом та стажування працівників муніципалітетів, спільна робота над проектами донорського фінансування, організація круглих столів та робочих груп тощо.

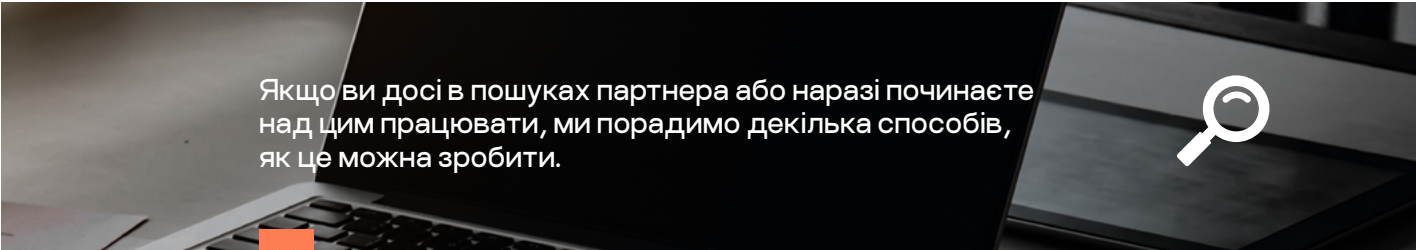
Пошук

міста-побратима

Не існує єдиного механізму пошуку партнера для громади. Він буде відрізнятися залежно від можливостей і запиту вашої громади, встановлених зв'язків управлінців громади з міжнародними інституціями та органами влади на різних рівнях, готовності громади до міжнародної співпраці тощо. Тому громада має індивідуально підбирати для себе ефективні способи пошуку партнерів серед муніципалітетів світу.

Зважайте, що ви найбільше зацікавлені в співпраці з муніципалітетами, які мають успішний досвід розв'язання найактуальніших для вас проблем. Якщо ви знайшли місто, яке бачите в ролі свого побратима, краще звертатися до нього напряму через офіційні контакти й налагоджувати співпрацю самостійно.

Якщо ви досі в пошуках партнера або наразі починаєте над цим працювати, ми порадимо декілька способів, як це можна зробити.

Платформи та організації, які допоможуть знайти місто-побратима

Портал "Децентралізація"

На урядовому інформаційному порталі реформи місцевого самоврядування можна заповнити анкету щодо пошуку міста-побратима для вашої громади. Для цього потрібно залишити свої контактні дані та вказати напрям співпраці, який вас цікавить. Так урядові структури знатимуть про вашу потребу у партнерстві та зможуть розпочати пошук.

Також на цьому порталі ви можете знайти вичерпний перелік наявних побратимств українських громад та практичні рекомендації щодо укладання партнерств із закордонними ОМС.

[Заповнити анкету](#)

Портал “Twinning.org” від Ради європейських муніципалітетів і регіонів

Цей веб-ресурс створили заради спрощення пошуку побратимів для міст із усієї Європи. На порталі ви можете як подати заявку щодо пошуку міста-побратима, так і самостійно пошукати місто за певними критеріями (зокрема країна, розмір громади, тематика партнерства) серед великої “бібліотеки” міст, які шукають собі партнерів. Заявки також містять контакти відповідних муніципалітетів, з якими ви можете зв'язатися самостійно.

[Подати заявку](#) ↗

[Пошук запитів від інших громад](#) ↗

[Twinning.org](#)

Платформа “Cities4Cities” від Ради Європи

Цю платформу запустили невдовзі після початку повномасштабної війни для допомоги українським містам. Вона орієнтована більшою мірою на задоволення конкретних запитів, а не на довгострокову співпрацю. На платформі можна повідомити про потребу громади та зв'язатися з представниками європейського міста, яке готове надати цю допомогу. Аби скористатися нею, представник громади має зареєструватися, вказати потреби своєї громади та контактну інформацію.

[Зареєструватися](#) ↗

[Контактна електронна пошта](#) ✉

 CITIES 4 CITIES

Платформа “United for Ukraine”

Платформа заснована групою українських та міжнародних організацій, які займаються підтримкою українських громад. Через цю платформу допомагають насамперед постраждалим від російського вторгнення населеним пунктам. Вона має розлогі профілі постраждалих громад із фотографіями, детальною інформацією та історіями мешканців українською, англійською та німецькою мовами. Метою є налагодження довготривалих партнерств з іншими європейськими містами.

Команда проєкту допомагає заповнювати профілі, просувати інформацію про громади та надає супровід на перших етапах контактування з партнерами.

[Інструкція для участі](#) ↗

[Контактна електронна пошта](#) ✉

 **CITIES 4 CITIES
UNITED 4 UKRAINE**

Організація “Sister Cities International”

“Sister Cities International” – найбільша організація, яка займається пошуком і налагодженням партнерських відносин для американських міст. Веб-сайт організації має актуальний перелік американських міст, які шукають собі побратимів. Якщо одне з цих міст зацікавило вас як партнера, напишіть про це на електронну пошту організації.

Також працівники організації беруть на себе частину посередницьких функцій – допомагають із пошуком громади та комунікацією з нею. Для цього напишіть їм на пошту, а потім заповніть анкету з інформацією про свою громаду.

[Знайти місто-побратима](#)

[Контактна електронна пошта](#)

Організація “Engagement Global”

Engagement Global – німецька організація, яка, серед іншого, надає підтримку муніципалітетам Німеччини та України, які мають партнерські відносини. Також організація допомагає сформувати нові партнерства між громадами в рамках проєкту «Муніципальні партнерства з Україною». Для співпраці з цією організацією вам потрібно скотактувати з нею й подати заявку та кошторис проєктів розвитку від своєї громади.

[Формуляри заявки та кошторису](#)

[Контактна електронна пошта](#)

Українські профільні асоціації органів місцевого самоврядування

Нижче ми рекомендуємо вам українські профільні асоціації ОМС, які допомагають громадам налагодити партнерства. Якщо ви не маєте спроможності самостійно знайти місто-побратима, вони нададуть фахові консультації, візьмуть на себе частину представницьких функцій або поділяться корисними контактами.

[Асоціація міст України](#)

[Всеукраїнська асоціація об'єднаних територіальних громад](#)

[Всеукраїнська асоціація громад](#)

Інші адресати

Серед інших адресатів, до яких можна звернутися, – посольства країн, які найбільше вас цікавлять у контексті пошуку міста-побратима. Вони можуть допомогти вам налагодити партнерства з муніципалітетами у своїх країнах.

Пам'ятайте також, що особисті контакти між людьми – це найнадійніший фундамент для партнерських стосунків. Якщо ви маєте знайомих із муніципалітетів закордонних міст, які можуть допомогти вам домовитись про партнерські стосунки, це може бути швидше, ніж починати процес пошуку з нуля.

Можливо, власні контакти мають громадські активісти або професійні колективи. Вони також можуть бути драйверами пошуку партнерства або залучення міжнародної допомоги. Тому важливо бути відкритими до співпраці з громадськістю.

Договір про партнерство та співробітництво

Після того, як ви знайшли собі місто-побратима і домовилися з його представниками про співпрацю, ваш наступний крок – підготувати та узгодити проєкт Договору про партнерство та співробітництво. Обидві сторони готують проєкт спільно за результатами внутрішніх обговорень його змісту. Українське законодавство не встановлює жорстких вимог до змісту подібних документів, тому не існує єдиного зразка.

Такі договори можна знайти у відкритому доступі та використати як шаблони. У тексті договору важливо розписати напрями співпраці та конкретні проєкти, які ви плануєте впровадити разом зі своїм партнером. Також у договорах зазначають передумови, необхідність і мету партнерства (пояснювальна записка), перелік цілей, яких сторони планують досягти в рамках партнерства, строк дії та питання фінансового забезпечення.

Коли ви узгодите текст проєкту Договору з вашим партнером, його можна буде підписувати. Як правило, Договір про партнерство та співробітництво підписує та затверджує голова громади. Проте є випадки, коли законодавство країни партнера вимагає погодження Договору місцевою радою. Тоді спершу місцева рада ухвалює рішення про підписання Договору на сесії, і вже після – його остаточно затверджує голова громади. Найбільш влучні зразки відповідних договорів додаємо нижче.

Зразок договору про партнерство від Міністерства розвитку громад та територій України

Угода про партнерську співпрацю між Івано-Франківськом і містом Ниредьгаза (Угорщина)

Також партнерство між громадами може бути неформальним та не передбачати правових зобов'язань, а лише домовленості про проведення певних заходів. Але в такому випадку міста-партнери не можуть співпрацювати з міжнародними організаціями та залучати кошти міжнародної підтримки.

*З детальнішим переліком рекомендацій та порад щодо міжнародного муніципального партнерства від Міністерства розвитку громад та територій України можете ознайомитися **за посиланням** .*

Над документом працювали

Автори	Андрій Любарець, регіональний аналітик Костянтин Шокало, старший регіональний аналітик, керівник команди регіональних аналітиків
Редактура	Марія Очеретяна, журналістка Федір Прокопчук, керівник комунікаційної команди
Верстка	Наталія Зуєва, графічна дизайнерка

**ЦЕНТР
СПІЛЬНИХ
ДІЙ**

Центр спільних дій – громадська організація, яка працює в інтересах громадян України та є незалежною, політично нейтральною та незаангажованою в усіх аспектах своєї діяльності.

Ми займаємось аналізом державної й місцевих політик, впроваджуємо інструменти залучення громадян до прийняття рішень та участі в демократичних процесах і просуваємо демократичні зміни.

